

A templom szolgáiról.

(Ima és bibliamagyarázat.)

Lelkünk kapcsolódjék egybe a Te lelkeddel, szívünk érzelme áldozat képen szentelt oltáridon legyen jó Atyánk, Istenünk, mikor Áron fiai imádkozni akarnak hozzád. Mikor a gyermek apjáról szól, magasztaló szavak alig hagyják el ajkait, a mély tisztelet s szeretet némán áll mellette. Minket is, a te szolgáidat, — kik életünk minden idejében reád nézünk, lelkünk lelkeddel ölelkezik, hatalmadat szóljuk szentelt helyeiden, — minket most a Téged való magasztalásunkban a szeretet, a tisztelet vezet ezekből árad a bámulat, mellyel körül állunk Uram.

Belenézünk a Te világodba, a szeretet, béke, igazság édes otthonába, szemünk tekintete oda tapad, alig tudunk megválni tőle, hiszen mi e világ megnyerésre szenteltük életünket, ezt akarjuk leimádkozni magas egeidből, hogy e sivár élet ezzel tartalmat nyerjen. Hálákat adunk neked, hogy minket gyermekeidnek fogadtál s megengedted, hogy „szolgálhasunk az Úrnak házában“. Ott, hol az orgona hangjainál zsoltárok fakadnak; hol imára a lelkek kinyílnak, hol a szivek érzelmei áldozatképp oltáridon állanak... ott a mi helyünk, ott találsz meg minket. Hol a fájdalom könnyeket izzad; hol a sóhajtás falakat mozgat; hol az élet keresztje megdicsőülést nyer... ott a mi helyünk, ott találsz meg minket. Hol megelevenülnek a hit alakjai s szavukat hallatják; hol prófétaid állanak körülötted... ott a mi hajlékunk, ott találsz meg minket. A mi hajlékunk a Te templomod, a mi helyünk a kathedra, imádságos könyvünk a biblia.

Engedd Uram, hogy e helyen lakózhassunk ezután is. A templomok belsejében vesszük át a te izenetedet: „a pap vigyázzon a tűzre a templom tűzére, hogy el ne aludjék soha, lobogjon lángja éj-nappal szüntelen“. Erre kötelezzük magunkat, erre segíts minket.

Lelkünkkel és szívünkkel, gondolatainkkal mindig nálad vagyunk

akarátodat hirdetjük és cselekedjük... ne hagyj elcsüggedni jó Atyánk, Istenünk. Lelkiünket töltsd meg erős hittel, szívünket tiszta szeretettel, gondolatainkat nemesítsd, hogy mindig tisztábban láthassunk Téged, hiszen csak így hirdethetjük jóságodnak soha meg nem szűnő munkáját. S ha vagy egyszer fájdalmaink között a Dávid hárfájának húrjain született zsoltárokat tárogatónk bús hangjával kísérik, ... hallgass meg akkor is minket.

Áld meg Uram egybegyülésünket, áld meg munkáinkat.

Áld meg vezetőinket, öreg Főpásztorunkat. Áld meg e földet, ahol élünk, a könny s verejték cseppel áztatott porszemet.

A Te szolgád így kiáltott fel valamikor régen: „El nem eresztelek Uram, míg meg nem áldasz engem!” Így könyörgünk mi is hozzád s arra kérünk: áldj meg minket, Áron fiait, áld meg a te szolgálókat.

Amen.

* * *

III. M. 6. 12. „A tüzet, mely az oltáron vagyon, táplálják a papok, hogy el ne aludják”.

Karmazsin, fehér, vörös selyemből készült a sátor, belsejében sittim fából a frigyláda, tiszta arannyal beborítva. Az asztal, hol a szent kenyér állott, aranyból volt. Egy talentom tiszta aranyból alakították a gyertyatartót. Az égő áldozati oltár rézből volt, körülötte fazakak állottak a hamvak kihordására, rézvillák és fogók körös-körül.

Megtört faolajjal világítottak reggeltől-estig.

A papokat a szertartás alatt a kosen, éfód s az öv diszítette.

Két onyx kövön Izrael 12 nemzetsége volt bevésve, arany boglárók fogták össze az övet.

Az oltáron mirhából, jó illatu faolajból szent kenet állott; gyanta, onyx, galbán, spikinard, tömjénből füstölő szer.

A pap, mikor áldozatra ment, szoros ruhába öltözött, az imegmást is magára vette s mikor vége volt az áldozatnak, más ruhát vett magára s így hordta ki a hamvat egy tiszta helyre... aztán táplálta az oltáron a tüzet, hogy *ki ne aludják*. „Minden reggel égjen a fa. A tűz szüntelen tápláltassék, a pap körülötte imádkozzék”.

A templom szolgálóinak munkája ezzel előnkbe van adva.

A mi templomainknak fala nincs karmazsin selyemmel diszítve; a kosen smaragd, krizolitjába nincsenek nevek foglalva; filaktériumok nem diszítik a homlokot; a faolaj nem világít, a mirha kenetét nem ismerjük; tömjén illata nem száll az oltár körül... s mégis ebben a

kitételben kapjuk meg hivatásunk, papi munkánk, kötelességünk igazi célját.

A pap vigyázzon a tűzre, élessze lobogó lángját, hogy e tűz a szent sátorban, a mi templomunkban ki ne aludjék soha.

Minden templom belsejében — bármily felekezet építette — ott ég a tűz, a *vágyakozás*, a hűvek lelki világában. És ez a tűz élesztgetés nélkül — bármily magasra csapódják lángja — egyszer ellobog, s *a kialudt tűz, a hamvak* vádolói lesznek a pap lelkiismeretlen munkájának. A kialudt, földdel egyé lett hamu már nem világítja a templom belsejét, inkább oda tapad a járók talpához s kihordják onnan, hogy így legyen egészen üres a templom.

Nekünk — papoknak — kötelességünk élesztetni az örök tűz lángját, hogy ettől kapjon fényt a templom, világosságot, a kathedra melegséget, kik erre vágnak.

A gyülekezet, — mely a templom belsejében ül — szomjuhozó lélekkel vár valamire, ő sem tudja mire. Megy a harang szavára, mint egy hypnotizált alany s ha ott van, vagy az imában, vagy a beszédben meg kell kapja lelki táplálékát, máskülönben a templom elveszíti a lelkek feletti varázsát. *E varázs titka: a templom tüzének élesztése.* Az áldozati oltár tartalma ez. A tűz lángja annál magasabb, minél válogatottabb anyag táplálja, legyen e fa sittyim, galbán, cedrus, palizander.

A hívők sokasága, ha unalmat lát a templom belsejében s a kathedra élénkséget nem mutat, ha a tűz lángja csak időnként csapódik fel, vagy alig-alig pislog, utoljára nem lesz kinek tüzet élesztetni.

Az oltár mellett állva a pap

a) lelke hitével;

b) szive szeretetével;

c) gondolkozása nemes voltával kell táplálja a tűz lángját.

Nagyobb contradictiot nem képzelhetünk el, mint mikor a pap lelke nincs tele vallásos érzéssel. A pályaválasztás a „*rátermettség*“ után indul, így a kétely nélküli tiszta hitet minden papnál feltételezzük anélkül, hogy beszélne róla. Budha, Mózes, Jézus a maga hitéről sohasem beszélt, de meglátszott munkájukon s egész lényükön a vallásos érzés. Az a lélek legyen bennünk, mi volt a Jézusban, ki „*egyéniségét is feláldozta socialismusáért*“, (Dr. György) boldogság utáni vágyakozását pedig a „*hegyi beszéd*“-ben súgja a világ fülébe, — lelkének nyugalmat Isten akaratának teljesítése ad. A pusztai élet vajudása, a sátáni harc edzetté tette lelkét annyira, hogy azután önmagával soha, csak mások lelki világával foglalkozott.

A hit nélküli papi lélek dobálja a fát a tűzre, de csak senyved rajta, lángot nem fog. Mig ha Dávid király erős hite él bennem, akkor

a hárfa húrjairól zoltárok fakadnak s szállanak a tűz körül s ezt megnyugodva hallgatja az imádkozó lélek. Az imára vágyó tömeg megérzi, hogy a pap lelkéből szól-e, vagy a szava csak zengő érc és pengő cimbalom". A hegedübe érzést a művész lelke ad, különben üres szerzőszám, gyönyörködtetni nem tud.

Az orvos csak azután végzi rendeléseit, ha ismeri a betegségeket s megtudja állapítani a diagnózist. A psychologusnak ma igen jó orvosnak kell lennie, hogy gyógyítani tudjon.

A lelki neurasthenia epidemia alakjában lép fel, tisztító tűz akadályozhatja meg terjedésében, az, mely a templom tüzéből terjed. A lelki defectus általános, ennek javító műhelye, kórháza a templom kellene legyen. Mindez csak úgy és akkor, ha a pap a lelke mélyéből s nem a levegőből beszél. Az imára, hitre, vallásos érzésre vágyakozó lelkek, ha kielégítést nem nyernek „tippantá" ernyedtté lesz, melynek megmentését már vállalni nem lehet.

A lélek mellett *nyílt szívet* követelnek a paptól.

A tűz csak úgy lobog, ha szívem szeretetével éleszem, ha mint pap teszek eleget a krisztusi parancsnak: „szeresd felebarátodat, úgy, mint magadat". Ha a szív érzelve nem köt a templomhoz s nem vezet hiveinkhez, ha az anyagi érdekek távol vetnek s minduntalan elszólítanak a kathedra mellől, akkor építsek külön oltárt magamnak a templom falain kívül, hiszen úgy is ezen áldozni százszorta könnyebb. Erre az oltárra olyan könnyű lesz majd arany borju képet jelvényként karcolni.

A cura pastoralis megszámlálhatatlan módja a papi szív érzelméből ered, ami a *papot itt lelkésszé teszi*.

Azt a szívet nyerjük meg, mellyel a Jézus bírt, — ki az Őt követni akarónak jóindulatulag mondotta: „az égi madaraknak fészük, a rókáknak barlangjuk vagyon, de az ember fiának nincs hol fejét lehajtani".

Ez a szív hevesen dobog, mikor a lélek Istennel társalog, mikor a jerikói úton a megvert zsidó jajgatását hallja, mikor a bűnös menekülni akar előle, mikor a drága kenet húll lábaihoz, s lágy, selymes női haj érintését érzi, mikor szűk családi körben örvendez az örülőkkel, mikor Jairus leányát ébresztgeti. Mindig mások ügyével foglalkozik s boldog, ha valakin segíteni tud. A Jézus keresztjének fájától lesz a tűz lángja legmagasabb, a szív az ő szeretetétől erős. Ezzel a szeretettel még ellenségeimért is tudok imádkozni. E nélkül a szeretet nélkül a pap ne merjen a szószékre állani, mert a kétszínű beszédnek úgy sincs útja a szívekhez s ki alszik az a tűz, mit élesztenie kellene.

Ha pap vagyok, szükség, hogy gondolatom folyton nemesüljön, egy érzelmi fokon nem stagnálhat soha. Mindig magasabb cél s gondolatok után kell szaladnunk. A Jordán partjáról föl kell néznünk az Efraim s

Gilboa hegyére, Garizim s Ebal ormára, Genezáreth taváról a magas Libanonra s megpihenni a szőlő lugasos Tartzus széles piacán. Tovább kell mennünk akkor is, ha Perea szikláiba ütközik meg szemünk tekintete. A pusztáról föl a Sinai kegyre, hiszen a mult vallásos erkölcsi törvényei itt születtek s megszentésítette azt a Golgota.

A századokat átölelő, a messze jövőben is a lelkeket egybekapcsoló krisztusi gondolat, eszme .. világi ó szövetségünk legyen. Mindig a krisztusi gondolat, mely egy magasabb cél felé nézett, melynek eléréséhez a jelent akadálnak tekintette, melyet le kell győznie. Száz tövisre hágott, feje attól vérzett, de azért kimondotta a legszebb erkölcsi törvényt: „szeresd ellenséged“.

Igy élve, eleget tehetünk papi hivatásunknak, megállhatunk a templom tüzénél, táplálva azt lelkünk hitével, szivünk szeretetével, gondolkozásunk nemes voltával, különben a papi hivatás ... üres templomok kialudt tüzének hideg hamvában kínosan fetreng s a templom ... az idők bemohosult emléke lesz csupán, körülötte a „szemrehányás“ iszagalagja emelkedik magasra, mintha betüket formálnának: nézzétek azokat, kik bezárták az Úr templomának ajtaját.

Erre gondolt-e a sinai hegy prófétája, nagy álomlátója? ... nem tudom, én ezt magyarázom ki. Felhivok mindenkit, az Úrnak szolgáit, tegyünk szent fogadalmat, hogy a templomok tüzét el nem hagyjuk.

Az lenne a legszebb nemes verseny a világon, ha a templomok versenyre kelnének egymással, melyiknek tüze fénylőbb s melyiknek lángja csapódik magasabbra. Amen.

Ütő Lajos

székelykereszturi lelkész.

Ötödik parancsolat.

(Ima és bibliamagyarázat.)

Isten, égi Atyánk! Földi szóval ki nem fejezhető örök Szellem. Szeretet és jószág kiapadhatatlan forrása; lelki világunknak szent eszményképe. Tégedet imádni, szent dolgaiddal foglalkozni, országodat önmagunkban terjeszteni és építeni, elhivatásunk érzetében erősödni és megszentelődni jöttünk fel ismét e szent falak közé, a tudományoknak és erényeknek e kedves hajlékába. Szent vágyódással, a rokon szivek és együvé tartozó, egy célra törekvő lelkek újra találkozásának örömei között vesszük ajkainkra a magasztaló szót, amely tégedet illet

egyedül. Szívünk dobbanásai te hozzád beszélnek. Lelkünk hálaadó gondolatai, a hitnek szárnyai hozzád emelkednek és az imádkozás tisztult érzései között keresik szent egeidet.

Óh, nagy és magasztalt vagy te — Atyánk — az általad alkotott mindenségben. Mert tiéd a mindenség, tiéd a világ. „Fenn és idelent, fényben, melegben“, áldó kegyelmedben és a megpróbáltatás látogatásaiban te uralkodol. Te örök fénylő, kiolthatatlan betűkkel nevedet felirtad a fejünk felett elterülő végtelen égboltozatra és az égboltozaton ragyogó ezer világokra; felirtad a földre, a teremtmények roppant sokaságára, a legkisebb fűszálra és porszemre egyaránt. Jelen létedet olvassuk a nagy természet örök erőiből a titkos erőknek folyton ható és működő harcaiból. Ezt olvassuk a változhatatlan törvényekből, melyek által élsz és uralkodol; ezt a tünemények váltakozásából, amelyek most fölemelnek, majd lesujtanak, most meghatnak, majd félelmesen megrázkódtatnak, de mindenkor tiszteletet és hódolatot parancsolnak, mert mindenikből hangzik a nagy szózat: „Erős, hatalmas és diadalmas az Úr“. „Szent, szent, szent a seregeknek Ura és Istene, teljes az ég és föld az ő dicsőségével“.

„Hatalmas felség! Atyánk, Istenünk, dicsőségedet engedd zengetniünk!“

Hatalmadat és jelenlétedet, jóságodat és dicsőségedet érezzük önmagunkban, lelki világunkban, ahol jelen vagy és működöl nemesebb, tisztább érzelmeinkben, melyek által szép ez az élet és „jó nekünk szemekkel nézni a napot“, gondolatainkban, melyek által előbbre halad az általad alkotott világ; jelen vagy és működöl az igazság erejében, a szabadság szeretetében, az eszmény diadalában. Csendes, halk szózatod hallatszik a hit sugallataiban és lelkiismeretünk szózatában.

Isten, édes Atyánk! Hálával és szent tisztelettel ismerjük el, hogy te minket a lelki világ drága ajándékaival áldottál meg. Hálával és mély alázattal valljuk, hogy minden jó és tökéletes ajándékaid között szent örökséget és helyet biztosítottál az ember-világ nagy társadalmában. Segélj minket, hogy lelkünk értékeit, életünk szent örökségeit tisztán őrizhessük. Segélj, hogy neved félelme és tisztelete vezéreljen egész életünkben. Adjad, hogy legyen erőnk és szent akaratunk, hivatásunk érzetével munkálni, hogy tudjunk szüntelen jót cselekedni, eszményi célokért küzdeni és hitünkért, fajunkért és az emberiségért áldozatos, jó cselekedetet gyakorolni.

Áldd meg e napon is egybegyülésünket, áldd meg életünket, jutalmazd meg jó szándékainkat, helyes és igaz törekvéseinket. Szent fiad az Ur Jézus nevében kérünk. Hallgass meg Mi Atyánk stb. Amen.

Alapige : II. Móz. XX. 12. „Tiszteljed a te Atyádat és Anyádat, hogy hosszú ideig élj a földön, melyet a te Jehova Istened ad néked.“

A felolvasott ó-testamentumi igék Izrael hatalmas, törvényadó prófétájának, Mózesnek ötödik parancsolata, aki monotheisztikus világnézetével, az igazságosság szigorú erkölcsi törvényével és a jobb jövő reményének mélységes vágyakozásával ö.ökre maradandó nyomokat hagyott az emberiség vallás-erkölcsi életének fejlődési történetében.

Az ugynevezett tíz parancsolat, az Istennel szövetséget kötött nép theokratikus alkotmányának alapvető, alkotmányozó vallási és erkölcsi törvényei. A részleteiben kidolgozott társadalmi törvények, amelyek azonban mind a vallásnak parancsolatai és amelyek végrehajtási utasításnak is nevezhetők a próféta neve alatt ismert mű ötödik könyvében, az ugynevezett deuteronomiumban találhatók.

Az erkölcsi alapvető törvénynek homlokzatán, mint minden erkölcsiségnek, minden jósnak, igazságosságnak és becsületességnek kezdete és kiindulási pontja, a szülők tiszteletét magában foglaló ötödik parancsolat áll: „Tiszteljed a te atyádat és anyádat, hogy hosszú ideig élj a földön, melyet a te Jehova Istened ad néked.“ S valóban kevés jót várhatunk attól az embertől, akinek gyermeki lelkében nem él az atyák és anyák hódolatos, hálás tisztelete. Vajon kifejleszthető-e az „érzéki éniség“ durva salakjából, a „történelmi éniség“ fejlődési folyamatán át a „tisztá éniség“ eszményi magaslatáig a vallás-erkölcsi jellemmel bíró egész ember, aki előtt ott nem lebeg, mint föltétlenül befolyásoló tekintély, mint a múlt idők vallási, erkölcsi és szellemi örökségét kínáló, a múltat a jelennel összekapcsoló történelmi tény: a szülők élete és annak előbb öntudatlan megbecsülése és szeretése, majd öntudatos értékelése és tisztelete.

Gyermek szívvel, öntudatlan, mint saját ragaszkodó érzéseinkkel összevágó parancsolatot megnyugvással vettük a hitoktató ajkairól s tettük meggyőződésünké a parancsolattal összekötött szent ígéretet, mint a gyermeki engedelmisség és tisztelet egyéni jutalmát: „Tiszteljed a te atyádat és anyádat, hogy hosszú ideig élj a földön, melyet a Jehova Istened ad néked“. De gyermekségünk gondtalan éveit elszállottak. Öntudatlanságunk szelid, csendes megnyugvásai eltűnedezték. S bár ma már tudjuk, hogy az erkölcsi törvények, az erkölcsi erő miként befolyásolják, miként mozdítják elő és teszik értékessé a hosszú életet, mégis érezzük, hogy az egyéni mulandó létezés kérdése mélyen eltörpül a hatalmas nemzeti Isten: a Jehova előtt, vagy helyesebben a prófétának humanizmussal, népe iránti lemondással és önfeláldozással teljes, szabadító egyénisége előtt.

Nemzeti nagyságról, népének boldog szabadságáról álmodik a királyi trón árnyékában a prófétai lélekkel megáldott Izrael fia. Nemzeti nagyságért, népének boldog szabadságáért áldozza kényelmét, fényes méltóságát és erre a szent célra szenteli életét a népvezér, a szabadító. A faji öntudatot, az Istennel szövetkezett nép önértékelését akarja magasra emelni a prófétai mélyre ható lélek, amely öntudat és önismeret, önértékelés nélkül hazát keresni, ígéret-földet találni és azt megtartani nem lehet soha! Mert új hazát keres, „ígéret-földje“ után vágyakozik a jármát megunt és rabláncait gyötrelmes szívvel hordozó nép... és ezt a távol-messze kéklő szép hazát, a küzdelmes, szenvedéssel telt úton bár, de elérhető és megszerezhető ígéret-földjét akarja népének mindörökké biztosítani az erkölcsiségnek szigorú törvényeivel a nép vezér, amely erkölcsi törvényeknek — mint az istenfélelem a bölcsességnek — kezdete, kiindulási pontja, alfája és — következményeiben mondhatjuk — omegája is az ötödik parancsolat: „Tiszteljed a te atyádat és anyádat, hogy hosszú ideig élj a földön, melyet a te Jehova Istened ad néked“.

Az erkölcsi igazságok a népek és nemzetek történelmében mindig érvényesülnek, valamint az erkölcsi igazságoktól való eltérésnek szomorú baljóslatu következményei is beteljesednek. A sirt, hol nemzet süllyed el, rendszerint a múlt hagyományos erényeinek és az erkölcsi alapnak feladása idézi elő.

Óh, mint éghetett lelkükben elődeinknek a szülők fogalmán át az ősök iránti tisztelet, hogy ezer évig voltak hosszú életűek e földön, mint ragaszkodtak őseik földéhez, melyet nemzeti erényekkel ékeskedő faji öntudattal szereztek meg. De az erkölcsi erők meglazultak. A nemzeti erények elhomályosodtak. Az irigységekben és visszavonásokban, az egyéni érvényesülés lázas közdélmeiben, a politikai tülekedések útvesztőjében törve és pusztulva hanyatlott erőnk.

A tekintélyek felett az önérdékeiket kereső népvezérek pálcát törése; a demokratikus haladás jelszava alatt a megcsontosodott és kijegecesedett erkölcsi és szellemi értékek lábbal tapodása; az egyenlőség égisze alatt az emelkedett szellemű nagyságoknak megtagadása; a valóságos és hazafias erények erőszakos kiölése és megsemmisítése, amelyek helyébe megfelelő komoly tartalmat nem adott a nemzetköziségnek fennen hirdetett eszméje, ... mindezek az alapvető erkölcsi törvények — köztük az ötödik parancsolat — szem elől tévesztésének szomorú, baljóslatu következményei.

Mintha a letűnt korok korszakalkotó nagy szellemeinek vádbeszéde csendülne meg a mi lelkünkben: megtagadtátok a múltat, amely pedig mindenkor kötelez. Elfelejtettétek a múlt igaz értékeit; a szülők egyéni

fogalmán át nem láttatok, nem éreztétek és nem éltétek át ama szélesebb körű történelmi fogalmat: a fajiságot, amelynek egyedüli segítségével lehet bekapcsolódni az egyetemes világ fogalomba és a faji értékek kifejlesztésével hasznosan érvényesülni az emberiség nagy társadalmában.

Ma inkább, mint valaha, nem adja fel a világ a faji elkülönülést, a népekre és nemzetekre való tagozódást. Ma inkább, mint valaha, törekednek népek és nemzetek összeköttetést létesíteni a leszármazás rokonságában.

Ma inkább, mint valaha, kell nekünk is önmagunkra támaszkodva, mint egy családnak gyermekei, szent testvériségben összeölelkeznünk és önmagunkról, fajunkról, kulturánkról, haladásunkról és boldogulásunkról gondoskodnunk.

Legyen hát felírva egyéni és nemzeti kisebbségünk tépett zászlójára a bámulatos mély belátással bíró prófétának parancsolata: „Tiszteljed a te atyádat és anyádat, hogy hosszú ideig élj a földön, melyet a te Jehova Istened ad néked“. Amen.

Ifj. Sándor Gergely,
désfalvi lelkész.

Bízzatok!

(Ima és bibliamagyarázat.)

Minden jóknak örök kútfeje, felséges Isten, mennyei édes Atyánk! Akitől száll alá minden jó adomány és tökéletes ajándék, hálaadással borulunk le előtted munkánk kezdésekor e megújult napon is, mely kegyelmedből reánk virradott. A Te áldott segedelmedet kérjük mai munkáságunkra is, mert úgy érezzük, hogy munkánk sikerének legbiztosabb feltétele, ha azt a te nevedben kezdjük el, mert „ha te segítsz, mi sem nehéz, ha te elhagysz, erőnk elvész.“ Azért hát tiéd legyen Atyánk ma is lelkünk első gondolatja: a hála szava; tiéd legyen szívünknek első dobbanása: a szeretet érzése; és tiéd legyen, a te nevednek örökkévaló dicsőségét hirdesse és szolgálja a mi mai munkáságunk is.

Szent szándék, nemes elhatározás gyűjtött minket össze e helyen jó Istenünk, édes Atyánk! Azért jöttünk ide mi, a te szolgáid, kik országodnak építésére vállalkoztunk, hogy önmagunkat művelve, ismereteinket bővítve, a nekünk adatott talantumokat gyarapítva, buzgóságunkban és elhatározásunkban megerősödve keressük a te országodat és annak igazságát. Azért jöttünk ide, jó Isten, édes Atyánk!, hogy a te dol-

gaiddal foglalkozva, hitünk és bizalmunk lendületet nyerjen, akaratunk és elhatározásunk erőt kapjon a kötelességteljesítésre s így munkánk, melyet anyaszentegyházunk különböző őrállóhelyein végzünk, egyházunknak életet és felvirágzást biztosítson. A lelki erőnek fokozására, hivatásunknak öntudatos átérzésére és munkánk sikerébe vetett hitünknek és bizodalomunknak megszilárdulására van szükségünk Istenünk, édes Atyánk, hogy a reánk szakadt nagy megpróbáltatásban, kétségeink és szorongatásaink között le ne törjünk, össze ne roppanjunk, kétségbe ne esünk, mint a tanítványok a viharzó tengeren, hanem találjunk ezek között is biztos talajt a te megtartásod, áldott gondviselésed és soha el nem fogyó kegyelmed tudatában. A próféták lelkesedésére, az apostolok buzgóságára van szükségünk jó Atyánk, hogy a pusztuló hitet, a meglankadott szeretetet újra élővé, áldozatok kiapadhatatlan forrásává tudjuk varázsolni hitünknek diadala és anyaszentegyházunk felvirágoztatása érdekében.

Jó Isten, édes Atyánk! Ezzel a nemes szándékkal keresünk téged ez órában is. Óh add a te segedelmedet buzgó igyekezetünkre és nemes elhatározásunkra. Add a te áldásokat anyaszentegyházunkra, hogy az erősödjék, növekedjék; szent vallásunkra, hogy az szentelje meg hitünket, szeretetünket, reménységünket és életünket. Adj diadalt a hitnek, adj győzelmet mindannak, mi jó, mi szent, hogy jöjjön el a te országod. Atyánk, Istenünk! töltsd ki mindnyájunkra a te szent áldásodat, kik a mai napon is oltalmadba és gondviselésedbe ajánljuk magunkat. Hallgass meg minket. Amen.

* * *

Alapige: Máté 14. r. 22—27. v.

K. hallgatóim! A jelen alkalomból kifolyólag tartandó elmélkedésemnek alapjául szent könyvünkből egy olyan részletet választottam, amely első hallásra megragadja a figyelmet, felkelti az érdeklődést, de amelynek magyarázásánál történelmi valóságot nem tulajdoníthatunk. Ugyanis az evangéliumban leirt esemény az általunk ismert és pedig örökkévalóknak és változtathatatlanoknak tudott természeti törvényekkel meg nem magyarázható, hanem azokon túlmenve, belép a csodák birodalmába, hol Isten olykor — ha kevés időre is — felfüggeszti a természet örökkévaló rendjét, csak azért, hogy rendkívüli módon és rendkívüli eszközökkel jelentse ki akaratát. Ez pedig ellentétben van Istennek örök bölcsességével és végtelen tökéletességével. Mi pedig Istent bölcsnek és tökéletesnek hisszük és valljuk, aki úgy alkotta meg e vi-

lágot s benne az embert s ezek életének és működésének törvényét, hogy azoknak állandó, rendszeres, megszakítás nélküli és bizonyos törvényszerűségnek hódoló működése által valósítja a maga örökkévaló szent céljait.

Ismerjük meg közelebbről is az eseményt, melyet elmélkedésem alapjául választottam. Az evangéliumi író elmondja, hogy Jézus, miután a pusztában egybegyült sokaságot elbocsátja, utasítást ad tanítványainak, hogy szálljanak hajóra és evezzenek a túlsó partra. Ő majd követni fogja őket. A tanítványok engedelmeskedtek a kapott parancsnak és az esti szürkület homályában útnak indulnak. Nemsokára vihar támadja meg őket. Úgy a viharnak ereje, mint az éjszaka sötétsége megrémíti a tanítványokat. Szívük félelemmel van telve. Ilyen körülmények között, mikor az ember képzelő ereje a legnagyobb, egyszer csak egy ember tűnik fel előttük, ki „jár vala a vizeken” és követi őket. E látványtól még jobban megrémülnek, mondván: „ez kísértet és a félelem miatt kiáltozának”. És ekkor megszólal Jézus, mondván: „Bizzatok; én vagyok, ne féljetek!”

Ime ez az a csodás esemény, melyet az evangélium írója elmond és amelyhez hasonlót oly sokat találunk az evangéliumban. Ha ez az esemény történelmi valóságot fed, akkor az olyan természeti körülmények között játszódtott le, melyről nekünk tudomásunk nincsen. Nekünk legjobb tudásunk szerint még senkinek sem sikerült a vizeken járás, legalább is az elmerülés veszedelme nélkül nem. Hiszen ugyanakkor Péter is megpróbálja a vizeken való járást, de kénytelen érezni, hogy süllyed el a habokban és fölkiált: „Uram, tarts meg engem!” Avagy talán az egész esemény nem több, mint jelkép, mely Jézus erkölcsi fenségét mutatja, amint a viharok között is emelt fejjel és meg nem rendülő lélekkel járt? S talán, mert ez Péternek, a tanítványnak nem mindig sikerült, ezért dorgálja meg: „Kicsinyhitű, miért kételkedél?” Azonban az ilyen találgatásoknál sokkal valószínűbb az a gondolat, mely az elbeszélés mögött mondai eseményt sejt, melyet a nép teremtő képzelete alkotott, a hagyomány fentartott s melyet az evangélium írója a maga munkájába belefoglalt. E mellett bizonyít, hogy a különböző leírásokban az utazás iránya nem megegyező. Míg alapigénk egyszerűen csak a túlsó partot említi, addig Márk szerint Bethsaida, János szerint pedig Kapernaum felé vezetett az útjuk. Lukács pedig az eseményt nem is említi. Ezen feltevésünket támogatja annak az elgondolása is, hogy Jézusnak megjelenése, élete, működése olyan rendkívüli hatással volt a nép lelkére, abból olyan nagy foku szeretetet váltott ki, hogy halála után a nép szeretete, csodálata, rajongása, képzelete csodásabbnál-csodásabb eseményeket tulajdonított neki, mint az öt kenyérrel és két hal-

lal ötezer ember megvendéglése és a tengeren való járás. Minden nemzet tulajdonít az ő nagyjainak ilyen csodás eseményeket, melyeknek bár történelmi alapjuk nincsen, de amelyek mindig fölemelő hatással vannak a lélekre, megnyugvást szereznek annak és mindenkor a szeretet szüleményei.

De ha az esemény történelmi valóságát nem is fogadhatjuk el, van benne magasztos erkölcsi tanulság, melynek az esemény maga csak kerete, csak foglalhatja, mely úgy öleli körül azt, mint a kagyló a drága gyöngyöt, mint egyszerű fakeret a művészi értékű festményt. És ez a tanulság: ember, el ne csüggedj semmi helyzetekben, hanem hittel, kétkedés nélkül, becsületesen harcold meg az életnek harcát, mert mikor legnagyobb a veszély, akkor van legközelebb az isteni gondviselés, akkor csendül meg füledben biztatóan, bátorítóan Jézusnak szava: „Bízzatok; én vagyok, ne féljete!”

Maga az esemény hű tükre a saját életünknek is. Az életet is szoktuk tengerhez hasonlítani. Tengerhez, melynek olyan ritkán csendes és síma a felülete; tengerhez mely gyakran háborog, melyen gyakran viharok szántanak végig s az egymásra toluló hullámok hátán ott lebeg egy kicsiny sajka, melynek az ember a kormányosa. Te magad vagy e kormányos afia, és mindannyian, kik a lét és élet ismeretlen vizein evezünk. A kormányos szívében merész álmok, utolérhetetlenek tetsző vágyak vannak, miként Péter szívében is, ki szintén járni szeretett volna a vizeken. S aztán elkezdünk vágyaink valósulása felé evezni, de csakhamar vészes örvények veszik körül sajkánkat s ajkunkon megjelenik a segélykérő kiáltás: Uram, tarts meg, mert hanem elveszünk! Oh mondjátok, nem így van-e afiai? De ha bizonyosságot tesztek erről, akkor tegyetek bizonyosságot arról is, hogy ha erős volt szívetekben a hit, lelketekben az elhatározás, akkor a legnagyobb veszélyben is éreztétek felétek nyúlni a Gondviselés segítő kezét és hallottátok megcsendülni a biztató szót: „Bízzatok; én vagyok, ne féljete!”

Az élet tengere most is forr, háborog. Talán vészesebben, mint máskor s véres, zavaros hullámmainak hátán ott hanyódik anyaszentegyházunknak hajója is. Óh hiszen ti érzitek e haragos tenger bősüült hullámcsapásait, mert ti vagytok e tengeren a hajósok. Sőt azt is halljátok, hogy a hajó oldala mint recseg-ropog; látjátok mint törik szilakba egy-egy kemény szírtbe belevágódva. S aztán megjelenik ajkunkon a segélykérő kiáltás: Uram segíts, mert hanem elveszünk! Óh ne csak a veszedelmeket lássátok meg, hogy meg ne rendüljön a ti szívetek, hanem lássátok meg a habokban felétek közelítő Mestert is, ki szeliden szól hozzátok: „Bízzatok; én vagyok, ne féljete!” Igen, bízzatok! S ha darabokra is törött hajótok, akkor is reménységetek karjával ragadjátok

meg annak egy darabját s hittel evezetek az óhajtott part felé, mert ha Isten velünk, senki sem lehet ellenünk!

Ime afiai, ez a magasztos tanulság van mai alapigénkbe belefoglalva. Ragadjátok meg e tanulságot! Zárjátok azt szívetekbe, hogy az adjon erőt nekünk az élet s különösen jelenünk nehéz helyzetében. Küzdelmünkben legyen vezérünk az Ur Jézus Krisztus, ki kétségbeesett, nehéz küzdelmeinkben is így biztat és bátorít minket: „Bízzatok; én vagyok, ne féljete!” Amen.

Biró István,
kálnoki lelkész.

Örhelyeken.

Habakuk 2:1 „Örhelyemre állok s megállok a bástyán és vigyázok, hogy lássam, mit szól hozzámm s mit feleljek én panaszom dolgában.”

„Éjnek, viharok vége van.” A csatazaj rég elült már s kiknek szemeit a hosszú vigyázás alatt messze kerülte az álom, az örök álom karjaiban békén szenderegnek, pihennek a hősök. A bánat éjszakája ráborul a hantokra, sötét fátyolával átnyalábolja a mezőket, hol még élet látszik. Gyászleple alatt az élők világa is egy óriási temetőnek bús árnyait ölti fel, melyben a boldog múlt sirja mellett úgy állanak az embereknek nevezett árnyak, mint megannyi élő fejfák, néma sirkövek. A csend átveszi uralmát s az emlékezet, mint szelid hold, halvány fényt vet a tömegsirokra.

De mégis. Mintha a csend fölriadna s a vihar újult erővel kitörne, fölrázná az örök alvókat és örök küzdőket, mintha megmozdulnának a nehéz hantok s a hősi lelkek nyugtalan nyugalmukból fölkelnének, hogy tovább vívják az ádáz tusát, eldöntetlen küzdelmet, hogy a történelemben ismétlődjék Catalaum gyászos emléke!

Ennek a szörnyű harcnak, a meg nem békélt lelkek ismételt öszszecsapásainak a mi keblünk is egyik hadszintere. Álomban és ébren, éjjel és nappal egy gondolat, közös érzet önti el valónkat. A gondolat unszol, hajt, tenni késztet s az érzés éget, emészt, mint csontjainkba rekesztett tűz. A mindig nyitott szem éberségére utalva, olyanok vagyunk, mint egy körös-körül bekerített, ostromolt vár, melyben nincsen pihenés, ünnepi munkaszünet, csak gond, örködés, kemény bírkózás a mér-

hetetlen számu ellenséggel. A vasárnapi harangszó ünnepi hangulatát is beárnyékolja valami panaszos sírás, méla fájdalom s imádságunk közben is ránkörhet a veszély, alattomosan lelkünkbe fészkei magát a kétség, csüggedés és áll a harc, szüntelenül tart az ostrom.

Ehhez hasonló, megrázó élménye lehetett a régi Isten emberének, midőn népéért, sorsáért, a jövőért, a mennyei Jeruzsálemért tusakodott a világgal és önmagával. Az alapul vett ige azonban már kibékülést jelent ebben a gyötrő vívódásban. A próféta lelke már megtalálta az igaz ösvényt, föllelte a szilárd támaszpontot, melynek segítségével az élet borujából kilépett a fényre, a mozdulatlanságból, a halál álmából az életre, a tétlen, üres töprengésből kilendült a cselekvés terére. „Örhe-lyemre állok!” — nyugodott meg s aztán tovább kutatva vigyázott az Úr szavára, hogy tisztán hallhassa és tiszta feleletet adhasson rája.

K. szolgatársak! Testvéreim! Változhattak az idők és változhattak az emberek, de az őrállók feladata ma is egy és ugyanaz. Felfigyelni a magasba s meglelni a szót, „a bűvös talizmánt, mely a vén földet ifjává teszi”. Hallgatni az Isten szavára s buzgón tudakozódni, hogy minden homályos kérdésre megnyerjük a választ s úgy örködni, hogy a mi életünk is egy tisztán csendülő, megnyugtató, világos felelet legyen.

I.

Mi az Úr szava? Hol van az megírva és egyáltalán ma hallatja-e szavát az Isten? Visszhangzik-e a földön a kiáltás, a felelősségre intő égi szózat: „*Ember, hol vagy!?*” Nem oktalan kérdés, mint ahogy nem volt oktalan a hitújítás századának unitárius felfogása és meglepő józansága sem, mellyel e kérdést már akkor napirendre tűzte s a könyvek könyvében öntudatosan az Isten szavát kutatta, kereste. A szent-irási helyekről felhozott érvekre a józan értelem ismételt arra hivatkozott: „*Mondotta-e az Isten?*” Az emberi gyarlóság zagyva beszédei, kúsza vonásai között mindig az Isten szava, Isten ujjá volt a bizonyíték a tiszta igazság felől hitvitázóink szemében. Századokon keresztül szent igazságnak hirdetett, vallott elveket, tanokat igazságszerető és kereső lelkükön át meg átszűrték, hogy az elásott kincs napfényre kerüljön s a hamis utánzat, az olcsó lelet — mit kincsnek kiáltottak — kellő értékére alászállíttassanak.

Talizmánunk az igazság kutatásában, a kijelentés könyveinek lapozgatásában ma is az értelemnek lelke, a lelkiismeret. Ezen keresztül halljuk az Úr szavát s ha ezen keresztül nem értjük, akkor a világon sehohsem halljuk és sohasem értjük meg. Ez ősi ösztönös erő, az igazságnak lelke nyomon kíséri az emberi léleknek minden megnyilatkozá-

sát. Mindeneket megpróbál, a porszemekből kiválogatja az aranyszéme-
ket, hamisak közül az igaz gyöngyöket. Reá mutat az életnek sok föl-
emelő tanítására, a természet élő, nagy könyvére s figyelmeztet, hogy
ezeket a szentirási helyeket is tudakozzuk, mert az örök kijelentés nin-
csen lezárva egyetlen egy könyvben.

És a lelkek Pásztorának nemcsak a nagyvilág számára van mon-
danivalója. Mihozzánk, egyes egyénekhez is van szava. Ezt a nekünk
szóló, hozzánk címzett üzenetet szintén a lelkiismeret közvetíti, már t. i.
ott, ahol nem alszik, ahol ébren van. Lám a prófétánál ébren van. A
prófétai lélek hivatása magaslatán engedelmesen, fegyelmezetten, min-
dig kemény „vigyázz“-ba áll: „Szólj Uram, mert hallja a te szolgád!”

Vajjon mi őrállók, kellő tudatában vagyunk-e annak a felséges
hivatásnak, mely a mai őrhelyeken várakozik reánk? Lelkünk a világ-
szenvedések kiállott próbatüzében, emésztő gyötrelmekben erősödött-e
vagy gyöngült és ihletetlen, termékenyülten, felkészülten megérzi-e az
idők lelkét, felfigyel a magasba, hallja-e a hívószót, látja-e az isteni
ujjmutatást? Vajjon lobogó lánggal ég-e bennünk a lelkesedés meg-
gyújtott fénye? A kötelességtudás hatalmas csillárja szakadatlan világol-e,
vagy csak egy héten egyszer alig egy-két órára gyújtjuk föl s akkor
sem csillár az, csak alig homályosan pislogó, viharban könnyen elalvó
gyertyaláng?

Vajjon mi, Úrszolgák, kik állandóan az Úr követésére buzdítunk,
követjük-e az Urat? Azok közé tartozunk-e, kiket az Úr Jézus *barátai*-
nak nevez és nem szolgáknak, „*mert a szolga nem tudja, mit cselek-
szik az ő ura?*” (Ján. 15:15.) A szeretet evangéliumának szolgálatában
legkisebb, mit várhatni tőlünk, hogy tanusítsunk szeretetet a szolgálat
iránt. Szolgai érzülettel végzett napszámos, robot munka mélyen meg-
alázó volna ma reánk és a szolgálatra egyaránt, ha ugyan szolgálatnak
nevezhető az, miből senki se kér, mire soha se volt szükség, legke-
vésbbé napjainkban. Ellenben szükség volt és szükség lesz arra, mit a
lelkiismereten át maga az Isten diktál, szükség van a hivatásérzet nagy-
szerű teljesítményére, szeretetsugallta magasztos ténykedéseinkre, melyek-
nek mindenike élő bizonyágtétel a kijelentés örök Istenéről.

Az igazságnak egyik újkori kijelentője, egy nagy gondolkozó
mondja: „Ahhoz, hogy új feleletet kapjunk, új kérdéseket kell felten-
nünk”. (Nietzsche). Vajjon vannak-e nekünk a mai idők szellemében és
nyelvén megfogalmazott kérdéseink? Vannak-e egyéni problémáink, mi-
ket csak mi oldhatunk meg és nekünk is kell megoldani?

Vigyázunk-e a magasból jövő intőjelre, vagy lelkünk hangtalan és
néma minden időszerű kérdésre?

A természetnek adott természete az, hogy irtózik az ürességtől s

légüres teret egyáltalán nem tűr. Hát csak épen a legnemesebb emberi természet tűrheti és viselheti ezt a szálnalmas, lealázó állapotot; megvetésre méltó, tartalmatlan lelki nyomoruságot?

A megvakult patkány és a megsiketült béka a tudomány jóvoltából új látóideget, új fülcsatornát kap s csak épen nekünk „látók“-nak kellene elszenvedni minden félszogséget, csak mi ne tudnók lerázni magunkról a verembeajtó lelki vakság veszedelmes nyűgét? Világosság fiai! Emelkedjünk az átlag, a köznapi élet, a tucatember fölé. Álljunk a hivatás magaslatára. Tartsunk az Isten emberével: „megállok a bástyán és vigyázok, hogy lássam, mit szól hozzám s mit feleljek én panaszom dolgában.“

II.

Mit feleljünk? Abban a rettentő élet-halál küzelemben, melyben a holtak lelkei is résztvesznek; népek és fajok elkeseredett, szörnyű tusáiban a belső hadszintér meglehetősen fel van dúlva s a kiáltó romhalmaz között ezer sebtől vérezve lelkünk élő vád és a keserűség maga. Ezményeket veszítve, álmokat temetve, örökösen csak temetni járunk, harangjaink csak gyászistentiszteletre kondulnak. Az elfogultság, türelmetlenség, gyűlölet táborra újabb rohamra készül s a folytonos izgalom, vadság, kegyetlenség borzalmi között a pásztorolt lelkek eldurvultak, legjobb esetben közömbösökké váltak. Intézményeink leromlottak, iskoláink néptelenül, templomaink üresen állanak. Mit feleljünk?

S mégis tépelődéseink közben valami benső szükség ellenállhatatlanul hajt, kényszerít a feleletre. Ez a felelet pedig nem lehet más, mint tevékeny, építő munka, kitartó lélek, példás jellem és jellemeket formáló, önfeláldozó élet. A hősök élete, mit tovább kell folytatni, Isten békéjének eszméje, mit meg kell valósítani, a templom becsülete, mit meg kell menteni, a lélek szentsége, üdvössége...

A szétzüllött nyáj nem béresekre: hű őrzőkre, pásztorokra vár. És a pásztori szeretet, e földi gondviselés kezét nyújt az isteni gondviselésnek, hogy annál tökéletesebb legyen az őrzés, hogy a ránk bízottak közül egy is el ne vesszen. Meg kell szerveznünk gyülekezeteink új lelki frontját, hogy a konfirmált növendéktől a sírja szélén támolygó öreg emberig, ki csak egyet lépni tud, minden lélek öntudatosan velünk érezze, hallja a felelősségre hívó égi szót: „Ember, hol vagy?“

Mikor a szent vasárnap felvirrad, minden hívünk azzal a gondolattal köszöntse a reggelt: ma templomba megyek. S ha nem várt akadály miatt nem is mehetett fel az Istenházába, a gondolata, a lelke ott volt, velünk érzett, velünk imádkozott. És nemcsak ünnepen, minden

hétköznapi reggel azzal ébredjen az öntudat: templomba megyek, a természet, a műhely, az iroda, a munka, az élet templomába. Imádkozom, mert dolgozom, építem házamat, falumat, anyaszentegyházamat, a testvéri közösség bevehetetlen várát, Istenországát.

Minden céltudatos vezető olyan, mint a jó kertész: a legkisebb pusztaságot is beülteti nemes oltványokkal, hogy még az a hely is jó gyümölcsöt, kincset hozzon elő, honnan termést senki se várt és remélt. Az ugart, pusztaságot fel kell törni, művelés, termés alá hozni, mert ma nem nélkülözhetünk egyetlen darab félreeső, felhagyott területet sem, egyházunk letarolt kertjében. A föld, az Isten kertje most is növel jó és hasznos fákat, — nemcsak töviset, bogáncsot — kebelén hűs források fakadnak, virágok nyílnak, miért mondanánk le a reményről, hogy a lelki élet mezején, „a szomjuságnak és halál árnyékának” mostani szomorú völgyén is vigasz, enyhület, öröm és áldás fog teremni. Csak hívjunk a barázdába minden teremtet, lelkes lényt, csak fogjuk le és kulcsoljuk imára a bosszuállás, testvérgyilkos kezét. „Enyém a bosszuállás — ezt mondja az Úr — én megfizetek.” (Rom. 12:19.) Hadd szűnjék meg a halál vetése, a modern képrombolás, amelyben a legszebb alkotás megy tönkre, melyben az Isten képe, a lélek felséges bélyege romboltatik össze.

A mentés, az újjáteremtés munkájában sohse feledjük azonban, hogy a pusztaság felvirulását, az elernyedő, élettelen test ereiben az új vérkeringést a napfény, az élet lehellete indítja be. Lelkünknek minden akadályt lebíró hite, eszménye, törhetetlen akaratereje legyen az a napfény, mely egyházunkban, gyülekezeteinkben új forrást támasszon, új életet teremtsen. Ha a forrás eredetében tiszta, tisztán csörgedez tovább, mindenütt táplálva, üdítve.

Ki lehet ma köztünk tétlen, közömbös? Kinek nem nyíllalott még lelkébe a letaroltság, pusztulás siralmas képe? Kire nem hatott az apostol: „Serkenj fel, aki aluszol, támadj fel a halálból és felragyog neked a Krisztus?” Hiszen még a régen porladozó porok is felfigyelnek, az igazság vértanúi, a nélkülözés, egyházszeretetet hősi halottjai, a Dávid Ferencek, Berde Mózsák a mai őrhelyekre néznek, a történelem szeme rajtuk! Az örökös szenvedőből legyen végre cselekvő unitárizmusunk.

Ne kacsingassunk messze, a tengeren túlra, ne kívülről várjuk, hanem belülről a fölsegítést, megújhódást. A csodák kora lejárt. A természetes haladásban, a világ örök rendjében nincsen kiváltság. A napot és a holdat Józsuéval nem állíthatjuk meg, hogy győzelemre segítsenek. Csak a szeretetnek voltak és lesznek csodái. Annak a szeretetnek, mely a sírjába sem alszik, nem nyugszik, hazajáró lélekként tovább gondozza övét.

Az idő ekéje lassan végig szánt s mély barázdát von arcainkon. A lomb lehull, a múlandóság meglegyintve, mindannyiunkat közös kárumba terel. De az örökös hűség akkor is, ott is érezni fogja, hogy a poraikon nyíló virágban, a bizonyágtévő szeretet, a feláldozó munka emlékében a halhatatlan eszmény, az élet igéje tovább zeng: „Örhelyemen állok és állok a bástyán!”

Órállók! Templomépítő Testvéreim! Föl az örhelyekre! Az egyház-szeretet, a vallási kultusz oltalmazó szárnyai alá húzódott nemzeti kulturánk védbástyáin örökös hűségesen tovább, tervezve, építve, szépítgetve a jövő templomát, előkészítve az új eget és új földet, melyben lakozik az igazság s hol egy szerető atyai kéz eltöröl a szemeinkről minden keserü könnyhullatást. Amen.

Keresztesi Dénes,
szentgericei unit. lelkész.
